

EKKLESIA AMSTERDAM zondag 27 maart 2022

De berg op

Bart-Jan van Gaart

Het verhaal uit Lukas dat wij zo-even hoorden, is in zekere zin het vervolg of misschien beter gezegd bevestiging van waar ik in mijn vorig toespraak op deze plek met u over gesproken heb. Toen lazen we uit 1 Koningen en was het Elia die de berg op ging voor een soort van god-verkiezing of zoals ik het toen noemde, *god-contest*. Koning Achab, de slechtste koning van Israël ooit, was een fervent aanhanger van Baäl, de god van geld en grondbezit, en had zijn volk daarin meegesleept. Elia daagt de koning uit tot een vuurproef. Men gaat de berg op, de Tabor. Er worden twee altaren opgericht, een voor Baäl en een voor 'Ik Zal Er Zijn'. Op beide altaren wordt een brandoffer gelegd, maar deze worden niet aangestoken. Het offer voor Ik Zal wordt zelfs rijkelijk overgoten met water. Vervolgens wordt het aan de goden overgelaten om de offers te doen ontvlammen. Bij dat voor Baäl gebeurt niks. Maar bij dat van Ik Zal schiet er een vlam uit de hemel, een bliksemschicht, en gaat het offer in vlammen op. Conclusie: Ik Zal is de ware God en Baäl de afgod. Hebben legt het af tegen zijn. Houd dat even vast.

Nu is het Jezus die de berg opgaat. Als in de bijbel gesproken wordt over 'de berg opgaan', dan is dat als tromgeroffel in het circus of trompetgeschal in een opera van Wagner. Hier gaat iets bijzonders gebeuren. Let goed op!

Jezus gaat dus de berg op. De traditie zegt: de Tabor. Acht dagen nadat hij de leerlingen voorhield dat wie hem zou volgen, het koninkrijk van God zou zien. 'Wie ziel en zaligheid wil redden, zal verliezen. Wie ziel en zaligheid verliest, om Jezus' wil, zal haar redden.' Acht dagen. Het staat er niet zomaar. De achtste dag. De dag van de besnijdenis. De dag van de afsluiting van het Loofhuttenfeest. De dag van de reinverklaring.

Gaat Jezus alleen de berg op? Nee, drie leerlingen gaan mee. Drie! Het kernteam. Zij waren erbij toen Jezus het dochttertje van Jairus deed opstaan. Ze waren erbij in de tuin van Getsemane. Simon, die Petrus werd genoemd, en Johannes en Jakobus, de zonen van Zebedeüs. En daar boven op de berg gaat Jezus bidden. Lukas beschrijft de gebeurtenis boven op de berg als een gebedservaring. En zijn aangezicht veranderde. Dat zagen we eerder bij Mozes die de Sinai af kwam. 'Toen hij afdaalde van de berg, wist Mozes niet dat de huid van zijn aangezicht straalde omdat hij met hem - bedoeld is de Eeuwige - gesproken had.

Lukas voorzegt het al. Hier boven op de berg ontmoet Jezus de Eeuwige. Hier op deze plek tussen hemel en aarde zijn de leerlingen getuige van het samenkomen van... Van Wat? Eigenlijk van alles. Want twee mannen spraken met Jezus. Het waren Mozes en Elia. Natuurlijk Mozes en Elia. Met de terugverwijzing naar Exodus en 1 Koningen weten we nu waarom ze daar waren. Zij waren er niet zomaar. Lukas noemt ze als de vertegenwoordigers van de Wet en de Profeten. Jezus wordt hier geplaatst in het grote verhaal van Israël.

Met Jezus is geen nieuw verhaal begonnen, nee Jezus is de samenvatting en toelichting van het hele verhaal van God en zijn mensen zoals in het Oude Testament beschreven. Waarover spraken zij? Lukas vermeldt het in tegenstelling tot Matteüs en Marcus. Zij spraken over zijn *exodos* staat er in het Grieks. Zijn uittocht! Het verhaal van Jezus wordt doorzichtig gemaakt tot op het uittochtverhaal van Israël, de uittocht uit het slavenhuis Egypte. De gangbare vertalingen gaan hieraan voorbij. De Willibrordvertaling heeft het over 'zijn heengaan'. De Nieuwe Bijbelvertaling over 'zijn levenseinde'. Zo wordt de verwijzing naar de Joodse Schrift

uitgewist. En daarmee versluieren zij precies waar het hier om gaat: Zoals Israël wegtrok uit het slavenhuis Egypte, zo is de uittocht van Jezus het verhaal van zijn overlevering, lijden en sterven, hoe hij geslachtofferd werd door het slavenhuis Rome.

Het Nieuwe Testament is alleen te begrijpen als we ons realiseren dat het geschreven is als reactie op de vernietiging door de Romeinen van Jeruzalem, van Israël, in het jaar 70, dus krap veertig jaar na de kruisiging. Zoals het Oude Testament ons verhaalt van slavernij in Egypte en ballingschap in Babylon, zo vertelt het Nieuwe Testament ons over bezetting door Romeinen. Opstand en ten slotte verstrooiing van Israël over heel de bekende wereld. We weten hoe dat afliep, telkens weer, toen in Jeruzalem, nu Marioepol. Voor Lukas is het verhaal van Jezus de bemoediging om vol te houden. Vol te houden in een tijd van bezetting en onderdrukking. En de belofte van uittocht, zoals eens uit Egypte en Babel.

Zo mogen wij, op een heerlijke lentedag waarop de wereld, nog vermoeid van een jarenlange pandemie, haar adem inhoudt voor wat een gek in het Kremlin voor ons in petto heeft, ons bemoedigd weten. En dat ze het volhouden, die miljoenen, gevluht voor het allesvernietigende geweld. Allesvernietigend, behalve waarden als moed, solidariteit en naastenliefde. Die blijven, worden sterker.

Petrus had niet op zitten letten. Sterker nog, net als de andere twee was hij in slaap gevallen. Daar zouden ze vaker last van krijgen: op de laatste berg in het Lukasevangelie, de berg van de Olijven, waren het dezelfde drie die in slaap vielen. Zou het toeval zijn? Petrus zei dus iets waaruit bleek dat hij niet bij de les was. Hij had het verhaal over Jezus' uittocht niet gehoord, anders had hij begrepen dat er geen sprake kon zijn van blijven op de berg, laat staan het bouwen van tenten. De uittocht in Jeruzalem moet immers nog worden voltooid. U hoort het goed. De uittocht in Jeruzalem. Want zoals je wel de oorlog uit kunt gaan, maar de oorlog niet zomaar uit jou is, zo kun je Jeruzalem, of alles waar die naam voor staat: hoop op vrede, alles in allen, niet zomaar uit je kop krijgen.

En terwijl Petrus zijn onzin verkocht, geschiedde het dat een wolk hen overschaduwde. Net als op de Sinaï: Mozes kwam in het midden van een wolk. En een stem sprak uit de wolk. Een stem die bevestigt wat al gehoord was bij de doop van Jezus in de Jordaan: 'Deze is mijn zoon, de uitverkorene, hoort naar hem.' Of aan ons gezegd: doe als hij. Verbind! Plaats je in het verbond. Het verbond van bevrijding. Hoe dan ook.

Er zit nog een ander aspect aan ons verhaal van vandaag. Het staat bekend, wordt wel aangekondigd als 'de gedaanteverandering' of mooi gezegd: transfiguratie. Jezus is de enige mens op wie dat woord wordt toegepast. Maar in de biologie is het een bekend fenomeen: het gaat hier om diersoorten die letterlijk van gedaante veranderen. Zoals een rups een pop wordt waaruit een vlinder tevoorschijn komt. Is zo iets met Jezus aan de hand? Ja en nee. Nee, want de gestalte van Jezus die de berg opgaat, is dezelfde die er weer af komt. Ja, omdat de schrijvers van dit verhaal (het komt in alle drie de synoptische evangeliën voor) Jezus hier als het ware opnieuw identificeren. Als Zoon van God? Als de gestalte van God op aarde? Er zijn er die dat geloven. Laten we in elk geval zeggen: als zoon van Thora, als staand in het verbond van Ik Zal en zijn mensen. Maar wat betekent dat? Misschien dat niet alleen zijn aanschijn wordt vernieuwd, maar in de navolging, dat is het doen van Thora, ook die van ons en daarmee die van de aarde.

Ook wij mogen de berg op, moeten de berg op, willen wij onszelf ten volle realiseren. Om ons aanschijn te vernieuwen, te transfigureren. Wie mag zijn hoogte beklimmen? Mensen met rechtvaardige handen. Mensen met harten onverdeeld, afgekeerden van schijn en leugen, mensen onkreukbaar met licht geladen, die doen het goede dat moet gedaan, dat slag dat vraagt en vecht om hem, dat hem wil zien met eigen ogen!

Daarna waren de leerlingen weer alleen met Jezus. Ze zwegen en vertelden aan niemand wat zij hadden gezien. Nog niet...